

Juryrapport scriptieprijs vakbeweging 2021

Introductie

Afgelopen jaar heeft het Wetenschappelijk Bureau voor de vakbeweging (WBV), de Burcht, voor de zevende keer de scriptieprijs van de vakbeweging georganiseerd.

De scriptieprijs is een prijs ter bekroning van een (afstudeer)scriptie over een onderwerp dat betrekking heeft op het werkgebied van de vakbeweging (in Nederland of daarbuiten) of op de rol van de vakbeweging. Deelname aan de scriptieprijs stond open voor elke recent of bijna afgestudeerde student aan een Nederlandse universiteit die in 2021 zijn of haar (master)scriptie met goed gevolg heeft afgerond. De scriptieprijs van de vakbeweging omvat een prijs voor een (bijna of recent) afgestudeerde universitaire student. De jury bestond uit de volgende personen:

- Prof. Dr. Paul de Beer, wetenschappelijk directeur van het Wetenschappelijk Bureau voor de Vakbeweging, de Burcht.
- Dr. Leni Beukema, voormalig lector duurzaam HRM (Hanze Hogeschool, Marian van Os Kenniscentrum voor Ondernemerschap).
- Dr. Lisa Berntsen, onderzoeker en medewerker van het Wetenschappelijk Bureau voor de Vakbeweging, de Burcht (secretaris).
- Aldo Dikker, journalist (en voormalig uitgever Tijdschrift Zeggenschap).
- Tuur Elzinga, voorzitter FNV, tevens voorzitter van de jury.
- Prof. Dr. Mijke Houwerzijl, hoogleraar Arbeidsrecht aan de Universiteit van Tilburg

Dit rapport bevat een kort overzicht van de ingezonden scripties, de werkwijze van de jury en een toelichting op de keuze voor de genomineerde scripties en de keuze voor de prijswinnaar.

Overzicht ingezonden scripties

In totaal zijn 12 scripties ingezonden. De ingezonden scripties waren afkomstig van acht verschillende universiteiten (Erasmus Universiteit Rotterdam, Tilburg University, Rijksuniversiteit Groningen, Universiteit Utrecht, Universiteit van Amsterdam, Vrije Universiteit Amsterdam, Universiteit voor Humanistiek, Universiteit Leiden). De inzendingen zijn afkomstig uit vijf verschillende disciplines (economie, bestuurskunde, sociologie, rechten en humanistiek).

- Vakbondsstrategieën t.a.v. platformwerk
- Arbeidsmarktintermediairs voor moderne werkenden
- Bijbanen van studenten
- Rechten van pensioengerechtigden bij een ontbonden pensioenfonds
- Rechtsbescherming van slachtoffers van seksuele intimidatie op de werkvloer
- Zorgplichten van pensioenfondsen
- Het recht op privacy van werknemers
- Volgerschap in sociaal politiek activisme
- Herstel van de arbeidsovereenkomst
- Kindvloggers
- Wetsvoorstel overgang van onderneming in faillissement
- Parlementair socialisme in de Sociaal-Democratische Bond

De werkwijze van de jury

Drie van de zes juryleden (namens WBV de Burcht en de FNV) hebben de 12 ingezonden scripties gelezen en beoordeeld op basis van de criteria in het reglement van de scriptieprijs. Die criteria staan vermeld in onderstaand kader. Dit leidde tot een voordracht aan de overige juryleden van vier scripties die voor de scriptieprijs in aanmerking zouden kunnen komen.

Beoordelingscriteria scripties

A. Onderwerpkeuze:

- betekenis voor het werkgebied van de vakbeweging,
- betekenis voor de rol van de vakbeweging,
- originaliteit,
- expliciete aandacht voor de rol van de vakbeweging of georganiseerde werknemers.

B. Inhoud:

- heldere probleemstelling,
- adequate toepassing van methoden en technieken,
- verantwoorde analyse en presentatie van resultaten,
- verantwoorde conclusies,
- relevante (beleids) aanbevelingen.

C. Stijl:

- heldere, leesbare schrijfstijl,
- goede opbouw en structuur van de scriptie.

De jury heeft tijdens de jurybijeenkomst vervolgens uit deze scripties een selectie gemaakt van de genomineerden en van de prijswinnaar. Bovenstaande criteria golden wederom als uitgangspunt voor deze selectie.

De keuze van de jury

Bij de uiteindelijke vaststelling van de genomineerden en de prijswinnaar gaven, naast de methodologische kwaliteit en originaliteit, de betekenis van de scriptie voor de rol van de vakbeweging en expliciete aandacht voor de rol van de vakbeweging de doorslag.

De jury beoordeelde de kwaliteit van de ingezonden scripties vanuit de universiteiten in het algemeen als goed. Het merendeel van deze scripties bevatte een heldere probleemstelling en een adequate toepassing van wetenschappelijke onderzoeksmethoden. Voor de scriptieprijs zijn vier scripties genomineerd.

Nominaties

De volgende vier scripties zijn genomineerd.

1. **Eline Bornkamp** (Erasmus Universiteit Rotterdam, master Organizational Dynamics in the Digital Society - Public Administration) met een scriptie (**'A sociomaterial perspective on labour union change in context of platform work: A case study into Dutch labour union FNV**) die verslag doet van empirisch onderzoek naar de strategie van de FNV t.a.v. platformwerk. Eline gebruikt een socio-materialistisch perspectief om de rol van technologie te onderzoeken in het organiseren van werkenden in de platform economie. In de

snelgroeiende platformeconomie werken mensen anders, en hebben mogelijk andere belangen, dan werknemers in meer traditionele sectoren. Aan de hand van interviewmateriaal bespreekt de scriptie in hoeverre de aanpak van de FNV ten aanzien van platformwerk past binnen de bestaande vakbondsidentiteit, ideologie en doelstellingen van de FNV.

2. **Rik de Jager** (Universiteit Utrecht, master Ondernemingsrecht, met als specialisatie Arbeidsrecht) met een scriptie (**'Herstel van de arbeidsovereenkomst: did they live happily ever after?'**) over het herstel van de arbeidsovereenkomst in hoger beroep (artikel 7:683 BW). In de scriptie wordt niet alleen stilgestaan bij de juridisch-inhoudelijke bespreking van het herstel in hoger beroep, maar ook bij de uitwerking daarvan in de praktijk. Op basis van casuïstiek, interviews met werkgevers en werknemersadvocaten en het juridisch onderzoek concludeert de scriptie dat succesvol herstel van de arbeidsovereenkomst geen utopie is, maar wel lastig te bereiken door de complexiteit rondom de herstelveroordeling in hoger beroep. Rik sluit af met een viertal opties om het herstel van de arbeidsovereenkomst in hoger beroep te verbeteren. Tot slot presenteert hij als meest ingrijpende en door hem geprefereerde optie het vervangen van de herstelkans door de mogelijkheid voor de appelrechter om de beslissing van de kantonrechter te vernietigen.
3. **Nienke van Ittersum** (Universiteit voor Humanistiek, master Humanistiek) met een scriptie (**'Volgens Mij – Thematisch literatuuronderzoek naar een begrip van goed volgerschap in sociaal politiek activisme'**) over volgerschap (in tegenstelling tot leiderschap). De scriptie biedt een beschouwing vanuit humanistisch perspectief op 'goed' volgerschap door literatuur uit verschillende disciplines te combineren, waaronder organisatiekunde, psychologie en filosofie. De scriptie spitst zich toe op volgerschap in sociaal-politieke protestbewegingen en organisaties. Nienke laat zien dat volgerschap een machtige rol in het leiderschapsproces heeft met eigen typen macht en verantwoordelijkheden. Volgerschap is een dynamisch sociaal proces, en aspecten van volgerschap komen zowel in leidende als volgende rollen terug. Nienke beargumenteert in haar scriptie dat voor 'goed' volgerschap de cultivering van, en een samenspel tussen, de deugden phronesis (praktische wijsheid), integriteit, moed en empathie van fundamenteel belang is.
4. **Herman Tamer** (Universiteit van Amsterdam, Executive Master in Insurance & Risk) met een scriptie (**'Ontbrekend pensioen bij een ontbonden pensioenfonds'**) over de vraag in hoeverre de rechten van pensioengerechtigden geborgd zijn wanneer een pensioenfonds ontbonden is. Een pensioenfonds dient bij liquidatie al zijn pensioenverplichtingen over te dragen aan een andere pensioenuitvoerder. Vaak is dit een verzekeraar. Risico op pensioenverlies kan zich met name voordoen als een (ex-)werknemer niet of niet correct was aangemeld bij een ontbonden ondernemingspensioenfonds. Op basis van een combinatie van theoretisch juridisch en praktijk onderzoek met interviews concludeert Herman dat de huidige waarborgen tegen dit risico goed zijn. Dit is echter niet gebaseerd op een stevige juridische grondslag maar op het huidige, maximaal beschermende beleid van toezichthouder DNB. Om de bescherming van ontbrekende pensioenen die onder een ondernemingspensioenfonds zijn opgebouwd na overdracht aan een verzekeraar minder

kwetsbaar te maken, beveelt Herman een (betere) wettelijke verankering aan van het beleid van DNB.

De vier genomineerde scripties behandelen relevante (deel)thema's en komen op basis van een adequate methodologische aanpak tot voor de vakbeweging en haar achterban relevante conclusies. De jury is van mening dat alle vier scripties aandacht verdienen van leden, medewerkers en bestuurders van vakbonden. De jury wil een genomineerde als prijswinnaar aanmerken.

Prijswinnaar

De scriptie van **Eline Bornkamp** is de enige inzending waarin de rol van vakbeweging en van georganiseerde (of beter: te organiseren) werknemers zelf centraal staat. De jury waardeert dit zeer, en betreurt tegelijkertijd dat er niet meer scripties zijn ingezonden die zich primair op de plaats en rol van de vakbeweging richten. De scriptie geeft een adequaat, maar misschien wat eenzijdig beeld van de wijze waarop de FNV probeert platformwerkers te organiseren en hun belangen te behartigen. Het is echter de vraag of op basis van de belangenbehartiging voor deze specifieke groep werkenden meer brede conclusies over de ideologie en strategie van de FNV kunnen worden gerechtvaardigd.

De scriptie van **Rik de Jager** is een uitstekende juridische scriptie, die ook voor niet juristen goed leesbaar en toegankelijk is. Bovendien heeft hij ook een reeks interviews gehouden om meer zicht te krijgen op de effecten van het herstel van de arbeidsovereenkomst in hoger beroep. Daaruit blijkt dat dit in de praktijk vaak niet tot een blijvend herstel van het dienstverband leidt. Het gaat hier om belangrijke bevindingen over een specialistisch onderwerp dat van groot belang is voor de werknemers die ermee te maken krijgen. De scriptie heeft echter een beperkte relevantie voor de rol van de vakbeweging of georganiseerde werknemers.

De scriptie van **Herman Tamer** behandelt een belangrijk vraagstuk rond pensioenen. Op basis van een combinatie van juridisch onderzoek en het interviewen van verzekeraars, concludeert hij dat de huidige wetgeving een manco lijkt te bevatten omtrent de rechtszekerheid van pensioen bij de liquidatie van een ondernemingspensioenfonds, hoewel het toezichtsbeleid van DNB hiervoor voornamelijk compensatie biedt. De scriptie belicht een relatief klein maar belangrijk aspect van het aanvullend pensioenstelsel. Wel is het een erg technisch onderwerp en is de scriptie voor niet ingewijden lastig te lezen. De scriptie heeft bovendien een beperkte relevantie voor de rol van de vakbeweging of georganiseerde werknemers.

De jury wijst **Nienke van Ittersum** aan als prijswinnaar. De scriptie met als titel '**Volgens Mij – Thematisch literatuuronderzoek naar een begrip van goed volgerschap in sociaal politiek activisme**' geeft een originele beschouwing van volgerschap vanuit humanistisch perspectief. Waar boekenkasten vol geschreven zijn over leiderschap, biedt de scriptie een verfrissende blik op het fenomeen volgerschap door te onderzoeken hoe goed volgerschap in sociaal-politiek activisme begrepen kan worden. In de scriptie wordt literatuur uit verschillende vakgebieden, waaronder de organisatiekunde, psychologie en filosofie, op geheel eigen wijze bij elkaar gebracht en gecombineerd met voorbeelden van sociaal politiek activisme in de praktijk. De jury was bovendien onder de indruk van de vlotte en heldere schrijfstijl van Nienke.

Hoewel de scriptie het individuele proces van volgerschap onderzoekt, biedt het volgens de jury interessante reflecties voor de vakbeweging als collectieve ledenvereniging. Het daagt bovendien uit tot verdere reflecties over collectief volgerschap, en mogelijke implicaties daarvan voor (strategieën van) de huidige vakbeweging.